

PRAVICA

Glasiło krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 — Nebrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1-50 — Cena: za 1 mesec Din 5-,-, za četrt leta Din 15-,-, za pol leta Din 30-,-; za inozemstvo Din 7-,- (mesečno) — Oglas. po dogovoru

Oglaš, reklamacije in naročila na uprave jugoslovanske tiskarne, Ko portadni oddelek, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Naše dolžnosti.

Ceprav so časi zelo hudi, stopamo v novo leto bodro in z upanjem. Kapitalizem neomejeno vlada, toda dobrih elementov nima danes za seboj nobenih. Vsak pošten človek, učenjaki in preprosti, duhovni in posvetni, politiki in nepolitiki — vsi so prepričani, da je kapitalizem današnjega časa rakrana človeške družbe in da je le-to treba nujno ozdraviti tega zla. Kapitalizem je razdril bratovsko skupnost ljudi, vzdržuje ločitev med bogataši in nemaniči, se množi od tujega truda in ljudi samo izrablja v svrhu vedno večjega pridobivanja, od katerega jih ima nekaj ogromen dobiček, velika večina človeštva pa komaj kos kruha. Zato je tudi upadla morala, ker vlada med razredi sovraštvo, ker eni Boga pozabijo v razkošju, drugi pa v revščini, ker je poteptano človeško dostojanstvo in je duh zasujen materiji.

Krščanski socialisti imajo med vsemi delavskimi strankami pred seboj največjo in najtežavnejšo, pa najvažnejšo nalogo. Da nimamo za seboj tolikih mas, kakor druge del. stranke, nam ne sme niti najmanj jemati poguma in veselja do dela. Zato je pa na naši strani resnica. Mi kličemo: Vun z materializmom, s kapitalističnim mišljenjem iz naših src! Borimo se za boljši kos kruha delavcu, za dom, v katerem bo imel v družini svoje svetišče, za njegovo enakopravno sodelovanje v pridobitnem življenju, obenem pa dvigajmo njegovega duha, izrgajmo ga iz brezboštva, vzgojimo ga za borca za najvišje vzore človeka in človeštva! Z močno organizacijo, politično šolo, izboljšujemo javne razmere in delovne pogoje, obenem pa poprimimo krepko, intenzivno za kulturno delo, da iz delavca vzgojimo človeka, dobrega, res socialno čutečega in nesebičnega.

Ob novem letu je treba našemu delavcu reči resno besedo. Vse premalo se še briga za svoje koristi, za svojo organizacijo, predvsem pa za svoj tisk. Organizacija je edino bojno sredstvo zatiranih, delavski tisk pa vlija v vsakega, ki ga bere, delavsko zavest, ga bodri in z nevidnimi, a krepkimi vezmi veže člane organizacije med seboj, da so eno. Tvoja dolžnost pa ni samo »Pravico« brati, ampak ji tudi vsak važnejši dogodek, ki se tiče delavstva, sporočiti, potem pa jo razširjati, zanjo agitirati, ji pridobivati novih naročnikov. Po novem letu pa boš imel še eno dolžnost, da boš bral in razširjal zlasti med delavsko mladino »Ogenj«, ki bo glasilo Krekove mladine. Delavska mladina je danes pri nas strašno zanemarjena, zapuščena in hodi svoja pota brez opore in nasveta. »Ogenj« bo navduševal mlade delavce in delavke za vse dobro, jim bo kazal moralna načela in podlage, na katerih mora počivati človeška družba, jim bo nudil znanje in srčno izobrazbo, bo globoko krščanski, obenem pa neutrujen, neustrašen in neomajen borec za pravice od kapitalizma tlačeni. Tako bomo vzgojili mlada srca za službo dobremu, za boj proti krivici in za obnovo človeške družbe.

Krščankosocialni delavec, delavka, trdo si služi svoj kruh, toda misliti mora tudi na vse svoje brate, na svoje socialne dolžnosti, na svojo organizacijo, žrtvovati se moraš za krščanski socializem! To je naše novoletno voščilo vsem našim pristašem. Le po požrtvovalnosti, če bomo sebe vedno zapostavljali interesom našega stanu, če nam bo organizacija več kot mi sami, bomo dosegli uspehe. In pa korajža ter veselje!

Političen pregled.

Politično življenje je v Beogradu radi katoliških božičnih praznikov povsem zamrlo. Skupščina je za nekaj časa odgodena, odbori čez praznike tudi niso delali. Ministri so deloma odšli domov. Ta mir bo trajal do konca pravoslavnih božičnih praznikov, ki bodo koncem prihodnjega tedna. Upati je, da bodo odbori v kratkem dokončali razne zakone, ki so sedaj v razpravi.

Davčni odbor je sklenil, da se dohodnina odpravi za celo državo. S tem je padel eden izmed davkov, ki je težko zadel Slovenijo. Mesto dohodnine se bodo povišali drugi davki. Slovenija s tem gotovo ne bo zadovoljna. Za naše razmere je dohodnina primernejša in pravičnejša. Dohodnina se v načelu odmerja na podlagi dohodkov, ki jih ugotovi davčno oblastvo na podlagi drugih podatkov, ki so oblastvu na razpolago. Drugi davki se pa ne ravna po dvigu in padcu donosa, zato so v slabih letih težko znosni.

Na meji se zopet vršijo vpadi bolgarskih komitašev. Zato je notranji minister ukrenil vse, kar je potrebno, da se ne bi prebivalstvo vznemirjalo.

Pregled nazaj in naprej.

Industrijec, pa tudi pameten kmet in obrtnik, napravi ob koncu leta račun o svojem gospodarstvu, da vidi, ali je njegovo delo in gospodarstvo napredovalo, ali nazadovalo. Stanovski, strokovni in javni zastopi ali uradi pa napravijo tak pregled čez celo panogo ali stan, ki ga zastopajo ali upravljajo. To je važno vsled tega, da se vidi, v čem je bil napredek, kje se je pa nazadovalo, v čem so hibe, kje je zastoj razvoja in kdo je glavni krivec slabega položaja. Le na podlagi takega točnega in objektivnega pregleda je mogoče nadaljnje uspešno in boljše delo.

Tudi mi, ki hočemo močnega pokreta in strunne organizacije, se moramo ob koncu starega leta ozreti nazaj na naše delo, predvsem pa na položaj, v katerem se je gibalo naše delavstvo in organizacija.

Naši rudarji privatnih in državnih podjetij se pogrezajo v vedno slabši položaj. Jedro položaja, okrog katerega se suče usoda naših rudarjev, je »Trboveljska premogokopna družba«. TPD si je znala s svojo močjo, ki ji jo daje skoro nepreračunljiv kapital, ustvariti dejansko premoč nad državo. Njeno stališče zmaga povsod, kjer gre za pravice rudarjev ali koristi države.

Borba rudarjev gre za boljši pravilnik v »Bratovskih skladnicah«, gre za tem, da se rudarja za starost preskrbi, da se mu zasigura stalnost itd. Borba TPD pa tudi države gre pa proti rudarju, katerega naj bi se metalo sem in tja kakor orodje, izkoristilo do skrajnosti kakor mrtev stroj, nato pa naj bi imel samo še pravico čakati dneva, ko umrje s svojo družino od lakote. Druga rud. skupina je brez moči, to je pokazala zadnja enketa v Trbovljah; v »Bratovskih skladnicah« odločuje TPD, to pa je dokazala zadnja seja Glavne bratovske skladnice v Ljubljani. — Rudarji! Kje je vzrok vašega propadanja? Ali ne v tem, da so vaše organizacije skoroda na tleh?

Kaj pa kovinarji? Kar se tiče Bratovskih skladnic, so na istem kot rudarji. Kovinarje še posebej bije včasih dejanska, večkrat pa fingirana stagnacija in kriza v industriji. Kot demoklejev meč visi nad Kranjsko ind. družbo negotovost, ali naj se prenese obrat v notranjost države, ali naj ostane na Go-

renjskem. V Strojnih tovarnah se igra z vajenci nadaljuje. Westnova tovarna se je zadnje leto igrala z delavci kot še nikdar. V ostalih obratih ni nič boljše, preganjanje je veliko, zaščite zaupnikov dosedaj ni bilo od nobene strani. Kovinarji! Kako stoji vaša organizacija?

Položaj viničarskega stanu je težek. Njih borba gre v glavnem za tem, da se uzakoni viničarski red, ki bo uredil težko viničarsko vprašanje. Ker se viničarji predvsem dobro organizirajo, je gotovo, da bodo tudi v borbi za viničarski red zmagali. Viničarji, naprej po začrtani poti!

Položaj tobačnega delavstva je skrajno slab. Plače niti od daleč ne dosegajo skromnega minima. Groze še redukcije plač in staleža. Borba delavstva gre za uveljavljenjem pravilnika o pravičnih plačah in pokojninah. Zato se bori pa le en del tobačnih delavcev organizirancev, to je naša Zveza v Ljubljani, ostali stoje kot mrliči ob strani. V ostalih delih države pa se monopolno delavstvo niti ne zgane in sploh ni organizirano. Tobakno delavstvo! Ali vidiš, v čem je tvoja nemoč? Ali ne čutiš potrebe močne strokovne organizacije, ki bi obsegale vso Jugoslavijo? Upokojenci vseh vrst hodijo okrog le še kot sence. Ti so predmet največjega norčevanja. Rešitev njihovega vprašanja je odvisna od močnih ali slabotnih strokovnih organizacij.

Železničarji s strahom čakajo, kaj jim bo prinesla nameravana komercijalizacija drž. železnice. Ali bo njih položaj potem boljši ali slabši, je negotovo. Edina rešitev njihovega vprašanja je v enotni in močni fronti z ostalim proletariatom. Storite tako!

Naši papirničarji pravijo, da stoji organizacija trdno. Prav je tako. Vsaj Vevče, Goričane in Medvode tako govorijo, zato tudi uspehi. Ali vseeno smo še daleč od cilja. Kdo je temu kriv? Gotovo tiste papirnice, ki niso organizirane in ostale stroke, ki so preslabo organizirane. Papirničarji! Še trdneje in vsi v organizacijo! Kažite vsaj vi pot ostalim trpinom delavcem!

Najžalostnejše poglavje delavskega položaja tvori tekstilno delavstvo. Plače 1, 2 in 3 Din na uro, vpijejo do neba. Tekstilno delavstvo je predmet najogabnejšega izkoriščanja. Toda polagoma vzhaja zavest. Z organizacijo se je vendarle začelo. Pojdite z upom na uspehe v novo leto!

Tako bi lahko obdelali vse panoge delavstva in bi ugotovili pri nekaterih skrajno slab, pri drugih boljši, na splošno pa mizerni položaj našega delavstva v preteklem letu. Iz pregleda pa je jasno razvidno, da tam, kjer je dobra organizacija delavstva in se je delalo, je bil položaj boljši, kjer pa organizacije ni, je bilo delavstvo slepo orodje kapitalistov. Težek položaj bo delavstvo sam prisilil k združenju za borbo. V upanju, da se bo to spoznanje rodilo o novem letu, pojdimo na delo vsi, upa polni zmage v l. 1928.!

Pred bojem v nemški kovinski industriji.

V Nemčiji, kjer se je težka industrija pa tudi železopredelovalna industrija na široko racionalizirala predvsem na račun delavstva ter se tako v teku zadnjega leta mnogo okrepila, se pripravljajo morda že za konec tega leta gotovo pa začetkom prihodnjega odločilni boji. Vse izgleda tako, da bodo ti boji, ki so sedaj na obzorju, odločili mnogo, mnogo. Tudi v Nemčiji, kakor povsod drugod že sedaj, kljub vsem lepim zunanjostim, delavstvo in mali kmet, ki tvorita preko 70 odstotkov vsega nemškega ljudstva, dejansko v javnosti ne

pomenita nič. Takoj po vojni se je zdelo, da se bo uveljavil proletarec, da bo Nemčija prva proletarska država na zapadu. Toda kmalu se je meščanstvo opomoglo in sedaj vedno bolj prodira v ospredje. Danes je Nemčija, kakor se zdi, na tehtnici. Meščanska fronta je enotna in gospodarsko močna, delavstvo pa je razdvojeno. Morda bodo vprav ti boji popolnoma odločili.

Zakaj gre? Kakor znamo (o tem smo pisali), se je poleti bil v Nemčiji boj za zmanjšani delovni čas predvsem za osemurnik. Delavsko ministristvo je tedaj izdalo posebno uredbo, ki ureja delovni čas v vseh podjetjih in ki bi imela stopiti v veljavo 1. januarja 1928. Industrija je morala tedaj pod splošnim pritiskom kloniti. Sedaj pa, ko se bliža čas, da stopi uredba v veljavo, se je začela s podjetniške strani splošna kampanja proti socialnim »bremenom«, ki da jih industrija nič več ne zmore, da je stanje industrije »katastrofalno«. Take in podobne stvari, ki smo jih vajeni tudi pri nas, so začeli podjetniki spuščati v časopise, da bi tako pripravili javnost na eventuelne dogodke v bližnji prihodnosti.

Dokaz, da pri tem ne gre za navaden spor v kaki industrijski panogi, je vsa sistematična taktika podjetnikov, ki delajo vse kakor po načrtu in skušajo pripraviti delavstvo v razburjenje ter da bi ono začelo z bojem. Značilno je tudi, da se je boj izrazilo začel v najmočnejši panogi nemške industrije, kjer bi bilo prizadetih ogromno število delavcev.

Delavci postavljajo tako minimalne zahteve in pogoje, da bi jih vsak človek, ki ima kakikaj smisla pravičnosti, moral brez pomisleka sprejeti. Za delavstvo težke industrije naj se že enkrat izvede trodelni delovni čas, to je osemurnik na podlagi zakonite uredbe. Kršč. strokovna zveza kovinarjev se že dolgo zavzema za to zahtevo. Pri tem naj se izravna plače. Tudi za delavstvo v plinarnah, cementarnah, pri visokih pečeh velja osemurnik. Tarifni zaslužek profesionista, ki je star 21 let, se določi od 1. januarja 1928 na 12 Din na uro, kar naj bo obenem podlaga tudi za akordno delo. Plače vajencev in mladoletnih se morajo zvišati. To velja za te industrije. Za industrijo, ki predeluje železo, se mora skleniti posebna tarifna pogodba.

Ves boj reakcionarnih kapitalističnih podjetnikov gre proti osemurnemu delavniku, proti socialnim »bremenom«, ki bi jih najrajši popolnoma zvalili na ramena delavcev, hočejo se oprostiti tarifnih pogodb in tudi delavsko ministristvo hočejo odpraviti. Težka industrija je že v jeseni začela zbirati bojni fond in sicer za vsakega delavca pet zlatih mark na mesec. Pri dobri konjunkturi, katere dobiček so že nekaj časa sem spravljali v žep le podjetniki, je to popolnoma mogoče.

O tem bo govoril tudi nemški parlament.

Misli proletarca ob koncu starega leta.

Samo še par dni in zatonito bo zopet eno za proletarca skrbi in bede in trpljenja polno leto. Marsikateri, ki so bili pred letom še med nami, jih danes ni več. Da, ni jih, omagali so pod težo življenja, končali pod pritiskom današnje kapitalistične družbe. Dosegli so to, česar jim svet ni hotel dati — pravico. Kako hitro zginevajo časi, tožijo tisti, ki ne okušajo grenkosti življenja, ki ne poznajo revščine in pomanjkanja, ki ne čutijo bolesi in ne poznajo solza proletarskih žena. V prostornih, toplih in z vsem razkošjem opremljenih sobah si razdeljujejo mastne profite, izžete iz delavskih žuljev,

Čitajte »Pravico«!

odtrgane od ust proletarskih otrok in oblite s solzami proletarskih žena. O, da razumemo njihove tožbe, vemo, da se v prostornih in toplih sobah pri obloženih mizi ne dolgočasijo. Vemo tudi, da si znajo poiskati razvedrila in zabave, saj tisočakov zato ni škoda. Morda se tudi zavedajo sode, ki bo prišla vse prehitro, da se zavedajo, kolikim družinam so ubili očeta in jim s tem odvzeli zadnjo oporo v njihovem življenju, da se zavedajo, koliko žrtev so pahnili v prežgodnji grob, koliko so jih poslali v bolnice in sirotišnice in koliko žrtev so postavili na cesto, ki s strahom in obupom gledajo v bodočnost. Pijani od prevelikega razkošja ter omamljeni od zlatega teleta se jim zdi, da bo prišel prehitro čas, ko bodo tudi oni stopili pred tistega, ki plačuje vsakomur kolikor zasluži.

Kako dolgi so dnevi, tedni, meseci in leta, tožijo tisoči, milijoni, ki s trudom in znojem globoko pod zemljo, v temnih in zakajenih tovarnah in delavnicah, na prostem, v mrazu in vročini s praznimi želodeci čakajo na drobtine, ki bodo padle od mize kapitalista. Nastopilo bo novo leto, z njim novo trpljenje, nove krivice in morda še večje kot v starem letu.

Zopet se bo nadaljevala stara pesem. Zobje proletarcev bodo škripali, pesti stiskale, revščina se bo nadaljevala in padale bodo zopet nove žrtve nenasičene kapitalistične družbe.

Proletarci! Gorenja slika našnje kapital. družbe nas mora zginiti, ako nečemo, da pademo popolnoma pod kolesa življenja. Sklenimo sedaj ob novem letu vsi, ki služimo s poštenim delom svoj vsakdanji kruh, da ne bomo več hlapeči kapitalizma, da je dovolj suženjstva, dovolj solz in zdihovalja ter da je mera potrpljenja napolnjena. Povejmo kapitalistični družbi, da imamo tudi mi pravico do človeka vrednega življenja, povejmo jim odločno, da sadovi naših žuljev niso samo za poedinca, ampak v prvi vrsti za tiste, ki delamo in ustvarjamo zemeljske dobrine. Sklenimo, da gremo vsi enotno v organizacijo, ker le organizirani se bomo v stanu boriti proti organiziranemu kapitalizmu, ki nas tlačí in ki hoče izmzgati zadnjo kapljo krvi nam in našim družinam. Novo leto naj nas zbudi k novemu življenju.

Pričnimo z novimi močmi, z novim duhom in z novim pogumom že v začetku leta, da ne bo konec še žalostnejši kot to leto. P. L.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Mariborsko okrožje JSZ.

Maribor. Spored predavanj socialne šole JSZ v Mariboru za mesec januar 1928: ponedeljek, dne 9. januarja: Simon Gregorčič, simbol domovinske ljubezni. Predava g. profesor dr. Dornik. — Petek, dne 13. januarja: skriptično predavanje. — Ponedeljek, dne 16. januarja: Hranilnice, posojilnice in zavarovalnice. Predava bančni uradnik g. Kunej. — Petek, dne 20. januarja: Nadaljevanje: Hranilnice, posojilnice in zavarovalnice. — Ponedeljek, dne 23. januarja: Denarni promet in menično pravo. Predava dirigent Zadruga gosp. banke g. F. Jerebič. — Petek, dne 27. januarja: Nadaljevanje o meničnem pravu. — Ponedeljek, dne 30. januarja: Samouprava občin. Predava obl. posl. g. Jože Stabej. Predavanja se vršijo na Koroški cesti 1. Začetek vsakokrat točno ob polosmih zvečer. — Tovariši, prijatelji, naš čas zahteva resnih in izobraženih ljudi, zato pridno posečajte našo delavsko šolo. — Odbor.

Strokovna zveza rudarjev.

Hudajama. Tovariši! Pozivamo vas, da poravnate te dni članarino do konca 1. 1927, da moremo v redu poslati obračun centrali. Sklep odbora je tudi, da po možnosti pobira naročnino za »Pravico« vsaj za tri mesece naprej, ker s tem olajšamo delo upravi lista. V tekočem letu so nekateri plačali celoletno naročnino za »Pravico«, kar je posebejno hvalevredno. Tovariši, točnost je v organizaciji potrebna, držimo se je! — Odbor.

Zveza tovarniškega delavstva.

Jesenice. Dne 4. januarja 1928 se bo vršil važen sestanek naše strokovne skupine ob 8 zvečer v Kat. del. domu. Na dnevnem redu je priprava za občni zbor, snovanje krajevnega brezposelnega in bolniškega fonda in razno. Udeležba članov in članic, dolžnost. Ker je treba dobrih sklepov za občni zbor, zato pridite, da se temeljito pogovorimo.

Prevalje. V nedeljo 8. januarja 1928 ob 9 dopoldne se bo vršil v prostorih gostilne Niko Kristan na fari izredni občni zbor SZTD v Prevaljah z dnevnim redom: 1. poročilo o reorganizaciji JSZ, 2. sprememba pravil, 3. slučajnosti. Vabljeni vsi člani, da se občnega zbora polnoštevilno udeležijo. — Odbor.

Viničarji.

Ljutomer. Ker pisec članka 25 letnice obhajanja viničarjev admontskega posestva v zadnji »Pravici« z dne 22. decembra 1927 opisuje neresnico in s tem blati naš ugled, sem primoran, da povem javnosti resnico. Ker sta omenjena viničarja meni podrejena, lahko povem, da M. Ritonja ni dobil odkaza za svojo 25 letnico službovanja, ker mu je njegova žena oslabela in se je on postal, ampak, ker vsled onemoglosti ni mogel več vršiti svoje službe v tako velikem vinogradu brez mladih moči, se mu je dalo na razpolago, da se pre-

seli iz Plovca v Gresovčak v manjšo viničarijo, v kateri je bolj lahko delo in primerno njegovim močem. Seveda te ponudbe on ni hotel na noben način sprejeti in si je sam prostovoljno posikal drugega gospodarja. Kako naj mu potem vodstvo samostana pripizna škodnino. Istotako je tudi viničarijo F. Tomažič, ki jo je oskrboval njegov sin Vinko, kateri je prostovoljno odpovedal službo in se preselil drugam, je njegov oče ob slovesu sprejel 300 Din za njegovo vestno službovanje. Toliko javnosti v vednost in poročevalci naj drugič poročajo resnico in ne blati vodstva in mene na nepremišljen in neresničen način. — P. Kosnik, oskrbnik. — Po pravem radevolje priobčimo, ker nam je na tem, da se vsepovsod uveljavi resnica in pravica. — Uredništvo.

Železničarski vestnik.

Specijalno zdravljenje v Mariboru. Oblastna uprava humanitarnih fondov direktije drž. železnic v Ljubljani otvori s 1. januarjem 1928 v Mariboru specijalistično zdravljenje ženskih bolezni, oziroma za porodništvo. Primarij g. dr. Josip Benčan, specialist za ženske bolezni in porodništvo, bo ordiniral za upravičene družinske člane članov boln. fonda v svojih privatnih prostorih v Mariboru, Aleksandrova cesta št. 6 (Zadruga gospodarska banka) vsak delavnik od 11. do 12. ure in od 14. do 15. ure izvemši oblastveno priznane praznike. Istotako se otvori s 1. januarjem 1928 specijalno zdravljenje notranjih in pljučnih bolezni za člane bolniškega fonda in njih v to upravičene svojce. Tozadevna pogodba je sklenjena od strani železniške uprave z g. docentom dr. Iv. Matko, specijalistom za notranje in pljučne bolezni. Specijalist dr. Matko bo ordiniral v Mariboru, Slovenska ulica št. 4 vsak delavnik od polosmih do devetih, od 11. ure do pol 13. ur in od pol 15. do pol 17. ure izvemši oblastveno priznane praznike. Le v nujnih, res neodložljivih slučajih sprejemata oba gg. specialista tudi izven teh navedenih ur. Za ta specijalna zdravljenja veljajo pa posebna navodila, kakor sledijo: 1. železniški zdravniki pošiljajo bolnike (bolnice) v svrhu preiskave ali zdravljenja k specijalistu, kadar jim razpoložljiva preiskovalna sredstva ne zadoščajo za brezhibno ugotovitev bolezni ali kadar dotedanji način zdravljenja ni imel zaželenega uspeha. 2. Specijalist sprejema le bolnike, ki mu jih pošljejo železniški zdravniki s posebno nakaznico za specialiste event. receptom. Specijalist ne sprejme nikogar samo na podlagi članskega lista. 3. Bolniki morajo priti pravočasno v ordinacijo in jih sprejema specijalist po vrstnem redu, kakor so prišli v čakalnico in kakor privatne bolnike, specijalist ni zavezan ordinirati normalno preko določenih ordinacijskih ur. 4. Vsak bolnik se mora legitimirati z nakaznico pri specijalistu, ki si ga vpiše v zapisnik, kjer si zabeleži uspeh svoje preiskave. Eventualna navodila

za žel. zdravnika se sporočijo vedno v zaprti kuverti pristojnemu železniškemu zdravniku. Bolniki se morajo obnašati napram specialistu vedno dostojno in za družinske člane je odgovoren uslužbenec. Če ima bolnik kako utemeljeno pritožbo, naj jo predloži službenim potom oblastni upravi humanitarnih fondov. Vendar smo zopet enkrat dosegli to, kar je bilo v Mariboru že res skrajno potrebno.

Reorganizacija direktije drž. železnic v Ljubljani. S 1. januarjem 1928 se v smislu Uredbe o organizaciji ministrstva za promet in prometne službe reorganizira ljubljanska direktija po posameznih oddelkih in sicer tako, da bo obsegala direktija le štiri glavne oddelke in to: Oddelek I obči oddelek, oddelek II prometno-komercialni oddelek, oddelek III gradbeni oddelek in oddelek IV pa strojni oddelek (mašinski). Vsak posamezni oddelek bo razdeljen v odseke, ki se zaznamujejo s tekočimi arabskimi številkami. Posamezni odseki se pa zopet razdelijo v skupine (referate), ki se pa označujejo z malimi črkami abecede. Kontrola dohodkov in odsek za povračilo vozarine preide v sestavo Kontrole dohodkov Generalne direktije, vendar pa ostane Kontrola dohodkov in odsek za povračilo vozarine še na dosedanjem mestu in se administrativno in disciplinsko podredi občemu oddelku Oblastne direktije. To prehodno stanje velja do 31. marca 1928. Reklamacijski odsek komercialnega oddelka se do tozadevne odredbe Generalne direktije začasno prideli komercialnemu odseku prometno-komercialnega oddelka. Isto velja tudi za statistiko komercialnega oddelka. Glede ekonomske službe se veljajo nadalje navodila ljubljanske direktije pod št. 41591-27. Posle sedanjega oddelka za računovodstvo in finance, kakor jih predvideva pravilnik O. R. F., vodi do nadaljnega računski odsek občega oddelka. Tako počasi izginja avtonomija ljubljanske železniške direktije!

Naše strokovno delo.

Za vojake, ki so odslužili svoj rok.

Jugoslovanska strokovna zveza je poslala ministru vojne in mornarice ter ministru soc. politike vlogo, v kateri zahteva, da se zakonito uredi to, da bodo delavci, ki so odslužili svoj kadrijski rok, takoj, ko se vrnejo domov, zopet sprejeti nazaj na prejšnje mesto v službo.

Za sanacijo bratovskih skladnic.

Ministrstvu za šume in rude, min. za soc. politiko in Jugoslov. klubu je poslala JSZ protest, da je dalo ministrstvo za šume in rude Gl. bratovski skladnici v Ljubljani taka navodila, da je Gl. bratovska skladnica sklenila dne 27. t. m., da se zviša doba za doseg polne pokojnine rudarjem na 40 let in da se zviša prispevek od 5—7 odstot. in da ni ministrstvo za šume in rude poskrbelo sedaj za tak način sanacije Bratovskih skladnic, da bi se rudarje tako katastrofalno ne udarilo za njihove pravice, ampak, da bi k sanaciji oz. kap. kritju prispevala država in podjetje.

Proti novim neposrednim davkom.

Finančnemu ministrstvu in Glavni direktiji neposrednih davkov je poslala JSZ ostro protestno resolucijo proti nameravanemu protustavnemu zvišanju davkov privatnih nameščencev, katerega bi plačeval tudi znaten del industrijskega in obrtnega delavstva. Proti temu zvišanju organizira JSZ v celi Sloveniji protestne akcije, zakar prejmejo organizacije navodila in material!

Proti zasebnim posredovalnicam za službo.

Ministrstvu soc. politike je poslala JSZ predlog, da se ukinejo v smislu zakona o zaščiti delavcev vse privatne nezdrave posredovalnice za službo, ker je stopila uredba o Javnih borzah dela že v veljavo. Prizadeto ministrstvo nam je poročalo, da se bo to vprašanje uredilo takoj po novem letu z generalnim rešenjem ministra.

Reorganizacija zavarovanja.

Jugoslovanska strokovna zveza je prejela v študij predlog uredbe o reorganizaciji okrožnih uradov, s katero bo postal tudi Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani po zaslugi

dr. Gosarja v bolniški panogi avtonomnem Uredbu bo izdana v januarju 1928.

JSZ za viničarje.

Predsedniku oblastnega odbora v Mariboru je poslala JSZ vlogo, zakaj se ni predložil zadnji seji oblastne skupščine predlog za viničarski red. Odgovor bomo objavili v »Pravici«.

Nadaljnja posredovanja.

Pri vladnem komisarju mestne občine v Ljubljani je JSZ posredovala, da se delavcem na mestni pristavi plača praznik sv. Stefana.

Pri ministru soc. politike je JSZ posredovala, da se hitro izda še pravilnik o delavskih legitimacijah ter o odpiranju in zapiranju trgovin.

Delavska zbornica.

Delavska zbornica je kupila od krajnega šolskega sveta celjske okolice poslopje stare okoliške ljudske šole za ceno 250.000 Din. Delavska zbornica bo poslopje preuredila in bodo dobile tam svoje prostore strokovne organizacije, Borza dela in delavska kuhinja. Uredila se bo tudi čitalnica, prenočišče za potujoče delavce in nekaj stanovanj. Vsa celjska javnost pozdravlja ta korak Delavske zbornice, krajnemu šolskemu odboru in okoliški občini pa daje priznanje za veliko razumevanje socialnih in kulturnih nalog javnih institucij.

Filip Uratnik:

Naše socialno zavarovanje in njegovi nasprotniki.

(Nadaljevanje.)

III.

V koliko vpliva socialno zavarovanje na ceno produktov in na rentabiliteto podjetij?

Predpis davka na poslovni promet je znašal v Sloveniji leta 1925. 42:1 mil. dinarjev, predpis dajatev za nezgodno in bolniško zavarovanje pa 38 milijonov dinarjev. Leta 1926. je bilo razmerje 37:1 : 42 milijonom dinarjev.

Iz tega bi sledilo, da so vsi izkupički v industriji in obrti obremenjeni s socialnimi dajatvami v povprečju z 1%. Od tega se odbija 0.4% delavcem, 0.6% pa podjetnikom.

Konkretno je odstotek obremenitve tam, kjer se izda več za mezde in plače večji, tam kjer se izda zanje manj, pa manjši.

Če se zde te številke komu visoke, jih naj primerja s sledečimi številkami: v Sloveniji porabimo za živila letno okrog 2500 milijonov, za pijačo okrog 800 do 900 milijonov, za obleko in obutev letno okrog 600 milijonov dinarjev, skupno torej okrog 4 milijarde. Tudi od tega dajemo za nezgodno in starostno zavarovanje okrog 1%, ali 40 milijonov dinarjev.

To je za osiguranje 80.000 delavcev zavarovanih pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev v bolni in nezgodah!

Ali naše narodno gospodarstvo pri teh številkah res ne more najti kritja za hrano in zdravila tistim, ki so bolni? Ali bi se res ne moglo najti kritja za hrano onemoglih?

Naj navedemo še nekaj primerov, kako vpliva to na rentabiliteto posameznih večjih obrti in industrij.

V gospodarski in lesni industriji je zaposlenih po Sloveniji povprečno 10.000 delavcev. Ti plačajo za zavarovanje 5.5 milijona bolniškega in nad 1.3 milijona nezgodnega zavarovanja. Vrednost gozdne produkcije pa znaša gotovo 500 do 600 milijonov dinarjev. Povprečna obremenitev plm² lesa, ki stane okrog 500 dinarjev, znaša okrog 8 do 10 Din in ne more vplivati odločilno na rentabiliteto.

Ako bi znašala obremenitev 30 Din, kakor navaja to ing. Marinkovič, bi moral biti obremenjen plm² lesa z mezdami 375 Din tako, da bi znašala obremenitev z mezdami in socialnimi dajatvami nad 400 Din!

Lesno in gozdarsko podjetje, ki bi obratovalo v tako neugodnih legah, da bi moralo izdajati toliko za mezde, bi res težko izhajalo. Pa ne radi socialnih dajatev, temveč zato, ker bi obratovali v

legah, kjer se obratovanje radi lege več ne izplača.

Primerjajmo pa s to obremenitvijo lesne industrije drugo obremenitev, katere pa gospodarski krogi ne omenjajo tako pogosto, kakor socialnih dajatev in nikdar v prvi vrsti. Zaloge se obračajo v lesni trgovini po ing. Marinkoviču manj, nego enkrat na leto. Za v plm rezanega lesa investirano zalogo v vrednosti 400 Din se plača obresti: ako je kapital po 5% — 20 Din, ako je po 10% — 40 Din, ako je po 15% — 60 Din, ako je po 20% — 80 Din.

Oblačilne obrti zaposlujejo drugih 10.000 delavcev našega zavarovanja in plačajo za bolniško zavarovanje okrog 2 milijona dinarjev. (K temu pride še nezgodni prispevek.) Vrednost njih produktov pa se more ceniti na 600 milijonov dinarjev. Obremenitev znaša tu 0.5%. Ako ne bi bilo zavarovanja, bi mogel kalkulirati čevljar pri čevljih za ceno 2 Din ugodneje, kar bi ga najbrže iz gospodarske krize ne rešilo.

Trgovino obremenjujejo socialne dajatve z okrog 0.5%, trgovec pa more 0.25% še odbiti. Tudi tu je primera z obrestno režijo poučna. Ta režija obremenjuje trgovino v posebno neugodnih slučajih s celimi 4% do 5% prodajne cene.

Tudi industrije so obremenjene s socialnimi dajatvami redko višje nego z 1% izkupila.

Najvišja, a še vedno relativno mala je obremenitev v rudarstvu, ker prihajajo tam mezde kot strošek sorazmerno visoko v poštev in ker imamo tam početke starostnega zavarovanja. A tudi te industrije socialna bremena ne bodo uničila. Vrednost premoga, izkopanega na leto v naših rudnikih, znaša 360 milijonov, izdatek za bolniško, nezgodno in starostno zavarovanje pa bo znašal, kadar odpadejo izredni prispevki za investicije bolniških blagajn le 18 do 19

milijonov Din, torej okrog 5%. Ta bremena podražijo tono premoga za 10 Din. Ako pa bo odpadel izreden prispevek za sanacijo zavarovanja (za stare rentnike), se bo znižala ta dajatev na 3.9% od vrednosti premoga.

Socialne dajatve dosegajo v tej industriji — polovico izkazanih prebitkov. Za same upravne stroške socialnega zavarovanja izda (ako računamo te izdatke z 90 Din na osebo):

Podjetje z 5 delavci — 450 Din na leto; podjetje z 10 delavci — 900 Din na leto; z 50 del. — 4500 Din; z 100 del. — 9000 Din; z 300 del. — 27.000 Din; z 1000 del. 90.000 Din na leto.

Pocenitev upravnih stroškov bi mogla znašati samoobsebi razumljivo le en del te vsote. (Zavarovanje bratovskih skladnic je za 20% ceneje.) Polovico upravnih stroškov pa nosijo pri tem še delavci.

Iz tega je razvidno, kako depasirano je, ako spravljamo problem pocenitve upravnih stroškov pri delavskem zavarovanju v zvezo z gospodarsko krizo in zboljšanjem rentabilnosti posameznih gospodarstev.

Kakor je treba povsod štediti in tudi tukaj, kar tudi mi ob vsaki priliki naglašamo, toda ne moremo dovolj ostro podčrtati: **Dobički iz te štednje bodo za posamezen gospodarski obrat majhni.**

Vezanje štednje z gospodarsko krizo ustvarja nevarne iluzije. Posledica teh iluzij bi lahko bila, da bi se poseglo po materialnih dajatvah za bolezen in onemoglost, da bi efekt štednje za posameznega gospodarstva ne bil tako smešno nizek.

Mnogi hočejo zavestno zadeti te materialne dajatve, govore pa o upravnih stroških, ker je to bolj humano, kakor pa odrekati bolnim delavcem, ki si pri 1000 Din mesečne plače niso mogli zbrati prihrankov, pravico do kruha in zdravil.

tovariša Dragutina Šetino je tako sunil v stegno, da se je deček onesvestil. Prepeljali so ga v bolnico, kjer so ugotovili težko poškodbo in veliko izgubo krvi.

Uradni list št. 127 od 22. decembra objavlja med drugim uredbo ministra za socialno politiko o organizaciji posredovanja dela, dajanja neposredne podpore brezposelnim delavcem in dajanja cenjenih posojil za zidanje delavskih stanovanj.

Ne kuri z ogljem v zaprti sobi! V Zagrebu so preteklo sredo zjutraj opazili sostanovalci, da njihov sosed delavec Vid Antončič proti svoji navadi še ni vstal. Nekateri delavci so stopili v sobo in našli Antončiča nezvestnega ležati na postelji, soba pa je bila polna ogljikove kisline. Antončič si je na večer kupil nekoliko oglja, da ogreje svojo mrzlo sobico, toda ogljikovi plini so ga hitro uspavali in bi ga kmalu zadušili, če ga ne bi ljudje še pravočasno našli.

Gladovna stavka jetnikov. V Glavnjači v Belgradu je pričelo pretekli četrtek 30 političnih jetnikov z gladovno stavko.

Otrok se je zadušil. Na Peharjevem marofu blizu Ptuja se je pripetila težka nesreča, katere žrtev je postal tri leta star otrok. Najemnica Marija Baumann je odšla z doma in pustila svojega triletnega otroka v varstvu njegovega 12 letnega brata. Ta je naložil v peč poln naročaj drv in se šel igrati. Blizu peči je stala stara omara, ki se je vnela. Nastal je silen dim, v katerem se je triletni otrok zadušil. Nesrečo preiskujejo oblasti.

Velika stavka v Dugiresi. Položaj v Dugiresi se nahaja še vedno na mrtvi točki. Število štrajkujočih, ki je znašalo zadnji čas 600, je po poročilih listov naraslo na 1600. Doslej je bilo izplačanih stavkujočim iz fonda 150.000 Din. Od sedaj dalje bo delalo samo še 300 delavcev, pa tudi ti ne bodo delali več dolgo. Zdi se, da se bo položaj po novem letu zelo poostiril.

Koliko je odšlo to leto Jugoslovancev čez morje? V prvi polovici leta 1927. se je odpeljalo čez morje 10.696 Jugoslovancev, od teh 8.640 moških in 2056 žensk. Največ (4217) jih je odpotovalo v Kanado. V Argentino je šlo iskat sreče 2.266 oseb, v Združene države 1.811, v Brazilijo 1.085, v Avstralijo 596. Največje število izseljencev (4.309) je dala Hrvatska in Slavonija, za tem Vojvodina, nato Slovenija (1.457), potem po vrsti Dalmacija, Srbija, Bosna s Hercegovino in Črna gora. Od 10.696 izseljencev je pripadalo rimsko-katoliški veri 8.430.

Koliko so poslali naši prekomorski rojaki denarja v domovino? Izračunali so, da je prišlo od naših izseljencev v prošlem letu v Jugoslavijo 17 milijonov dolarjev (to je okrog tisoč milijonov dinarjev). Lepa vsota!

Brezdomci.

Ne. To ni domovina. Mesto nima tiste moči v sebi, da bi ljudi privezalo nese. Tiste večne romarje. Vsa okolica naokrog tvori zrastle občine. Ni ptičkov kosov, da bi bingljali z napetih žic. Na dvoriščih ne cveto kostanji. Ali pa tam ob mestni progii. Da, prav v najglobljem zmislu je to mesto prebivališče brezdomcev. Kajti nima prostora za svoje ljudi. Kakor Betlehem je to mesto. »Kakor med svoje je prišel, onf pa ga niso sprejeli.« Pa imajo dovolj prostora tista mesta na zapadu. Tam, kjer stoji vile z belimi vrtnimi ograjami. S svetlim peskom posutimi stezami. S skrbno gojenimi umetnimi grmičevjem. Z lepo obrezanimi zelenimi ploskvami. S širokimi garažami. Med njimi so veliki svetli prostori za dva otroka gosposke hiše, ki gojita šport. Kaj pa na severu? In na severovzhodu? V predmestjih, kjer vihrajo visoki dimniki kot črni prapori? Ne, tu pa v resnici ni prostora. Bratje, poglejmo berlinsko bolniško blagajno! Statistika 1919-20! Zapomnite si številke! 51.332 bolnikov v enem poslopiju! V poslopiju, ki v njegovih sobanah živi ponekod razkošno življenjski sedem ali več oseb! 51.332! Pomislite, to je polovica stotisočnega mesta! Poslušajte dalje! Ista statistika. 3.071 bolnikov brez postelje! Med temi 599 na pljučih bolnih. Dva v eni postelji! Poslušajte dalje! V zavetišču na Fröbelstraß je vsako noč 5.000 ljudi brez strehe. Včasih celo 6.000. Vsaکو jutro ob 6 jih postavijo na

cesto. Da se lokal osnaži i da brezdomci dobijo zavest, da še dolgo ne dobe stalnega stanovanja. O, ti brezdomniško mesto!

Kdo naj v takem mestu oznanja dekalog? Saj moraš dati ljudem najprej stanovanja i mirni dom. To je bil načrt Emanuela Kettelera. Mrtvega mainškeda škofa in westfalskega plemenitnika. Ki sta mu ležala v krvi zelena lovska pokrajina i mestni vzduh cvetoče lipe. Ker pa je bil svečenik, je vzljudil nove pokrajine, ki mu jih je Previdnost odločila. V tiste pokrajine je spremljal romarje zadnjega stoletja. Ljudi iz vele mesta. Govoril je: »Položil sem škofovsko prisego, da bom sirotam in vdovam oče. Da bom ubogim pomagal do pravice. To prisego bom izpolnjeval. Kadar bom spoznal vele mesto, takrat mu bom oznanjal evangelijski. Kadar bom zgradil temelj narave, ki se vzpne nad njo svetišče nadnarave.«

Vele mesto je zločin nad človekom. Zato, ker je razdiralec organičnosti. Zato, ker je sproščene vseh strasti. Zato, ker je razvalina kulture. Bratje! Torej ga preustvarimo. Razbijmo ga i ga nadomestimo in obkrožimo z novim življenjem!

Dr. Karl Sonnenschein.

Mariborska oblastna skupščina.

Pri zadnjem zasedanju mariborske oblastne skupščine so vložili naši delavski poslanci sledeče predloge:

Podpisani poslanci Slovenske ljudske stranke kot zastopniki delavstva, pozivamo oblastni odbor, da energično posreduje, da ministristvo socialne politike v Belgradu upošteva pri reorganizaciji zavarovanja delavstva sledeče:

1. Da se izvede v smislu zakona o zavarovanju delavcev bolniško zavarovanje za stalne poljedelske delavce.

2. Da se izvede splošno starostno zavarovanje vseh delavcev kot to določa člen 31. ustave in § 209. zakona o zavarovanju delavcev.

Dalje zahtevamo, da se za tiste rentnike, ki so bili ponesrečeni pred mesecem julijem 1922, ko je stopil zakon o zavarovanju delavcev v veljavo, ministristvo socialne politike nakaže oblastnemu odboru v Mariboru iz podpornega fonda poseben kredit za prizadeje nezgodne rentnike v mariborski oblasti, kateri prejemajo rento reči: Din 1.30 mesečno.

Zadeva je nujna zategadelj, ker je beda nevzdržna.

Maribor, dne 22. decembra 1927. Oblastni poslanci: Urañjek Jakob, Rozman Peter, Kores Martin, Sagaj Alojzij.

Krekova mladina.

Srečno in vso Novo leto želi vsem podružnicam in članom centrala. Z novo korajžo in doslednostjo na delo v Novem letu!

Ogenj krščansko socialistične mladine: Takoj po novem letu ga razpošljemo. Za članke Krekove mladine je list obvezen, a bo aktualen za vse proletarce, ki verujejo v odrešenje naših dni — iz lastne moči! Naročite ga sigurno in čimprej! (Naslov: »Ogenj«, Ljubljana, Stari trg 2-I.)

Iz centrale. Statistika za november še niso poslale podružnice: Ljubljana-grad, Moste, Preska, Sneberje in Jesenice. — Članarino dolgujejo: Moste, Zalog, Kočevje, Sv. Miklavž, Ljutomer in Zavrč.

Ljubljana. 22. decembra se je vršil pogreb naše vrle tov. Meri Gorenc. Na zadnji poti smo jo spremlili vsi člani Krekove mladine. V imenu vseh članov in članic se je od njene poslovil tov. Kocbek, vsem pa so stale solze v očeh, ko smo se poslavljali od njenega groba. Spavaj mirno, draga tovarišica, mi se Te bomo vedno spominjali!

Moste. V petek, dne 30. decembra, nadaljuje predavanje o krščanskem socializmu tov. Franjo Satler.

Krekova socialna šola se nadaljuje po 6. januarju.

Delavski oder. V okrilju centrale Krekove mladine se je ustanovil »Delavski oder«, ki bo imel skrbeti za to, da pridemo do delavske drame. Dramatiški odseki so dobili s tem svojo centralo, svojo voditeljico. Podrobna navodila sledi.

Razširjajte »Pravico«!

Tedenske novice.

SREČNO IN VESELO NOVO LETO vsem sotrudnikom, prijateljem in čitateljem »Pravice« želi

Uprava. Uredništvo.

Veselo novo leto želijo vsem prijateljem in čitateljem »Pravice« sledeči fantje-mornarji: Križanič Josip, Franjo Cerar, Janez Šuštar, Omahna Alojz, Petrovič Milorad, Josip Uhler, Anton Bizovičar, Strčić Ivan, Kraljič Franjo, Kaštelan Vladimir, Čušus Petar, vsi 1. četa pom. arsenala, Konrad Petrovič in Justin Ivan, Kr. brod »Sokol«; Savenc Franjo in Močnik Janez, Kr. brod »Galeb«.

Začetek krščansko-socialne delavske organizacije med Slovenci opisuje H. zvezek Krekovih Izbranih spisov. Tam so objavljene tudi razne pesmi, ki jih je zložil Krek delavcem in delavkam, in dve povesti iz delavskega življenja. Ta snopič Krekovih Izbranih spisov je torej izrazito delavski in ne moremo si misliti zavednega slovenskega delavca brez te knjige. Kako naj jo naročijo, ako je še nimaš? Takole: stopi v svoji župniji do poverjenika Mohorjeve družbe in plačaj naročnino za 1929 v znesku 20 Din. Kot član Mohorjeve družbe imaš potem pravico, da naročiš knjigo pri Družbi sv. Mohorja v Celju po ceni, ki je določena samo za ude, namreč za 28 Din.

Popravi! V zadnjem članku uredbe o posredovanju dela, dajanju neposredne podpore nezaposlenim delavcem, dajanju cenjenih posojil za gradbo delavskih stanovanj se nam je v tretjem

odstavku vrinila neljuba pomota. Tam stoji: ne sme pa dobiti zadruga posojila, če čistega dobička ne razdeli med svoje člane, ampak vložiti v svoj rezervni fond. Pravilno se pa mora glasiti: Zadruga more dobiti posojilo, le, če čistega dobička ne razdeli med svoje člane, ampak ga vložiti v rezervni fond.

Dr. Breje ponesrečil. Pretekli petek se je na zledenelih tleh v Ljubljani ponesrečil dr. Breje, ko je ob 9 zjutraj hotel iti iz stanovanja v Gradišču v svojo pisarno na Miklošičevi cesti. Padel je na tlaku in si zlomil nogo. Prepeljali so ga v Leonišče.

Izvolite brati: Cenjene gospodinje, poizkusite, da je Kolinska res izvrsten pridelek za kavo, ki kot dobri domači izdelek zasluži, da se uporablja v vseh rodbinah.

Ob koncu leta se našim spoštovanim odjemalcem za naklonjenost najtopleje zahvalujemo in želimo vsem veselo in srečno Novo leto! Kolinska.

Devet rudarjev podsulo. V rudniku za bavsit v Kruševem v Dalmaciji se je podrl rov in je pri tem podsulo devet rudarjev. Padlo je nanje okoli 150 ton zemlje. Vsi ponesrečeni rudarji so bili oženjeni in zapuščajo skupno 37 sirot.

Vajenec zabodel vajenca. V Zagrebu sta se v trgovini v Jurišičevi ulici sprla dva vajenca. Pred otvoritvijo trgovine so se uslužbenci trgovine šalili med seboj, ali radi šale se je čutil težko prizadetega vajenec Josip Hrbut, ki je naenkrat izvlekel iz žepa nož in pričel z njim suvati na levo in desno. Svojega

Nova povest „Pravice“

S prvo številko v novem letu prične v našem listu izhajati nova izvirna povest:

„Milica, otrok bolesti“.

Ganila bo nešteto mladih src, nešteto nagubanim licem bo iztisnila solze. Istočasno bo pa pokazala ogenj odpore, ogenj odločnosti, da se tudi delavskim otrokom da prilike iskati in najti o pravem času zdravje.

Ostanite zvesti!

Pridobite novih!

Prijatelji na delo za „Pravico“!

Dopisli.

Jesenice. Dne 26. t. m. smo izvolili na Jesenicah za župana Andreja Cuferja s 17 glasovi izmed 33. Zanimivo je bilo pri volitvah svetovalcev. Klub SLS je imel interes na tem, da se izvoli prvi svetovalec ali podžupan tudi naš pristaš, in je tudi bil izvoljen naš pristaš Markez Valentin. Pri drugi volitvi je bilo izvoljenih pet svetovalcev naših pristašev in pet iz drugih kubov. Delavska zveza je v odboru zastopana po 4 odbornikov, izmed njih je eden svetovalec. Kristanovi socialisti imajo 3 odbornike ter so pred volitvami župana prečitali kilometrsko izjavo, ki je bila ena sama jeremijada nad tem, ker volivci niso dali občini njim v roke, odrekli so se vsakemu delu že vnaprej, kar si je treba zapomniti. Mi pač ne moremo nič zato, če jih ljudje ne marajo. Kmečko delavski blok kakor tudi takozvana »Gospodarska stranka« sta se izjavili, da bosta pri delu sodelovali. Klub SLS z dvema odbornikoma radikaloma upa, da se bo delo v občini vršilo lojalno in sporazumno, kar bo občini in občanom le v korist.

Tržič. Tem potom podajamo nekaj števil iz proračuna tržiške mestne občine za leto 1928. Naš namen je, zbuditi med delavstvom zanimanje za občinsko gospodarstvo, ker tudi delavstvo prispeva velik del k pokritju občinskih stroškov. Izdatki: uprava 79.803 Din, pisarna 63.186 Din; finančni odsek 82.897 Din; pouk in izobrazba 103.066 dinarjev; socialna politika 111.050 dinarjev; ceste in pota 92.900 Din; tržni in policijski odsek 14.000 Din; vodovod 40.000 Din; zdravstvo 123.500 Din; vojaški odsek 10.000 Din; gozdni odsek 31.900 Din; finančni kontrolni 5.100 Din. Skupaj 757.402 Din. Ta vsota se krije z dokladi na razne opojne pijače, na živino in meso ter 250 odstotno doklado na prizadete dokladam podvržene drž. davke, kar bo prineslo 275.212 Din. Dohodkov iz rednega občinskega gospodarstva je predvidenih 155.132 Din. Prosto-voljni prispevek predilnice znaša 325 tisoč dinarjev. Ostali primankljaj pa pokrije ostanek letošnjega proračuna, kateri bo znašal okoli 5.000 Din.

Hudajama. Pri zadnjem izplačevanju, dne 16. t. m., se je dogodil slučaj, da smo mogli rudarji čakati na izplačilo preko pol ure čez redni čas. Ker je pa pri nas jama ponekod zelo mokra, delavci premočeni in v tako hudem

mrazu čakati na dve osebi preko pol ure, to je krivica, katera je za obsojati. Zahtevamo, da se v bodoče ta nedostatek odstrani in da se g. računovodja drži bolj reda in točnosti.

Nos.

Naš nos je treba večkrat osnažiti. To storimo takole: Potisnimo nos v vodo, ali pa ga umijmo z dvema ali tremi prgišči vode. Nato ga obrišemo od zunaj z brisačo, od znotraj z žepnim robcem. Z golim prstom nikdar ne pojdimo v nos in ne vrtajmo v njem. Če pa bi že morda to storili, si umijmo za ta in prejšnji slučaj roke in očistimo nohte. Na ta način se bomo obvarovali mnogih boleznih v nosu, v glavi, grlu in pljučah. Dihajmo vedno skozi nos. Navajajmo k temu otroke, šolarje in tudi odrasle. S tem se varujemo prehlajenja. Šolarji se vadijo pravilnega dihanja, ki je važno pri delu, tekanju, telovadbi itd. Odrasli ljudje pa se ne navadijo, oziroma opuste neprijetno smrčanje v spanju, ki izvira samo od dihanja skozi usta.

Razno.

Mahatma Gandi umrl. V Indiji je umrl pretekle dni eden največjih mož sodobnega časa. Osebnost Gandijeve se postavlja v vrsto največjih duševnih in političnih voditeljev in velikanov lahko rečemo vseh časov. Beseda Gandi pomeni za Indijca vse: svoboda, socialna enakost, vlada poštenja in pravice. V letih 1920 do 1925 je bil Gandi voditelj velikega indijskega naroda v borbi za njegovo politično, kulturno in gospodarsko samobitnost. Dosegel je za svoj čas primeroma velike uspehe, vendar večjih realnih pridobitev ni mogel doseči, ker ni računal z ljudmi, kakoršni so, ampak kakoršni bi morali biti. Dasi vidnega uspeha njegovega dela danes še ni, je vendar gotovo, da je Gandijev duh tisti, ki bo vodil Indijce v boju za njihove naravne pravice.

Zvon ga je obglavil. Nekemu 50 letnemu možu v Bologni, ki je bil znan vsled svoje spretnosti v takozvanem »potrkavanju«, je odbil, ko je vršil ob priliki nekega pogreba zopet svojo službo, velik zvon glavo.

Brezposelnost v Avstriji. Po pravkar objavljeni statistiki je bilo v Avstriji sredi meseca decembra vsega skupaj

181.117 brezposelnih, ki so živeli podpora. Od tega števila odpade na Dunaj (mesto) 75.348 oseb, Dunaj (okolica) 9870, Wiener-Neustadt 17.063, St. Pölten 10.471, Gmünd 2371, Sauerbrunn 4477, Linz 22.661, Salzburg 3246, Graz 22.282, Celovec 7365, Innsbruck 4664, Štegenz 1290. V primerj z zadnjim štetjem, dne 30. novembra je število brezposelnih v Avstriji za 21.336 naraslo.

Brezposelnost v Italiji je meseca oktobra zopet narasla in sicer od 300.930 koncem meseca septembra na 332.240 koncem meseca oktobra.

Za kratek čas.

Pogojna odkritosrčnost. »Da vas bom mogel uspešno zagovarjati, moram na vsak način vedeti za popolno resnico. Ali ste mi morda kaj prikrili?« — »Samo kraj, kamor sem skril zlatnino, gospod doktor.«

Iskrica. Čim manj se kdo na kakšno stvar razume, tem prej izreče sodbo o njej. — Tudi šaljivci morajo umreti, ker smrt ne pozna šale.

Kritika. Kritiki je novo dramatično delo v svoji oceni precej zdelal. Avtor drame se huduje nanj, češ, kako si upa kritizirati, ko je tekom cele uprizoritve spal. »Dragi gospod,« mu odvrne kritik, »spanje je tudi kritika.«

Ni še svetnik. V Londonu je umrl mož, ki je v neki tamkajšnji verski sekti zavzemal prav odlično mesto po imenu Mr. Spurpeon. Njegova žena je na hišna vrata nabila napis: »Mr. Spurpeon da-

nes ob 11. uri odpotoval v nebo.« Neki hudomušnež pa je pripisal: »Popoldne ob 6. uri Spurpeon še ni prišel. Sv. Peter v skrbeh.«

Iz ljubezni do bližnjega. Sodnik: Ali ste res pričeli posoditi denar po 50 od sto? — Oderuh: »Jaz bi mu sicer ne bil smel posoditi; pa storil sem to le zato, da bi on ne prišel kakemu judu v roke.«

Skopuh zdravniku: »Če je res, kakor pravite, da mi ni več pomagati, napravite tako, da bom vsaj pred novim letom umrl.« — Zdravnik: »Zakaj pa?« — Skopuh: »Zato, da mi ne bo treba dajati novoletnih daril.«

Pred sodiščem. Sodnik: »Vi ste v pijanosti kričali in razgrajali; ker pa do slej še niste bili kaznovani, vas obsodim le na 50 dinarjev denarne kazni ali en dan zopora.« — Obtoženec: »Vas zahvalim, gospod sodnik, — toda jaz nič denarja nimam!« — Sodnik: »No, sedaj vidite: če bi se ne bili vpijanili, kako bi lahko sedaj plačali 50 Din!«

Postopačeva tožba. »Vedno vpijejo: čas je denar! Časa imam toliko — pa nobenega fickal!«

Sodnik: »Kakor ste ravnokar čuli, ste oproščen; torej lahko greste.« — Zatoženec: »To bi bilo že vse prav, če bi jaz le ne bil že stanovanja odpovedal!«

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1.355 Din, za 100 lir 299 dinarjev, za 1 dolar 56.50 Din, za 100 francoskih frankov 224 Din, za 100 češkoslovaških kron 168 Din, za 100 šilingov 800 Din.

Telefon št. 20 16.

Ustanovljena 1. 1889.

Poštni ček 10.533.

Mestna hranilnica ljubljanska

(Gradska štedionica) Ljubljana Prešernova ulica

Stanje vložnega denarja nad 300 milijonov dinarjev.

Stanje vložnega denarja nad 1.200 milijonov kron.

sprejema vloge na hranilne knjižice kakor tudi na tekoči račun, in sicer proti najugodnejšemu obrestovanju. Hranilnica plačuje zlasti za vloge proti dogovorjeni odpovedi v tekočem računu najvišje mogoče obresti.

Jamstvo za vse vloge in obresti, tudi tekočega računa, je večje kot kjerkoli drugod, ker jamči zanje poleg lastnega hranilničnega premoženja še mesto Ljubljana z vsem premoženjem ter davčno močjo. Vprav radi tega nalogajo pri njej sodišča denar nedoletnih, župnijski uradi cerkveni in občine občinski denar.

Naši rojaki v Ameriki nalogajo svoje prihranke največ v naši hranilnici, ker je denar tu popolnoma varen.

NAJCENEJŠE IN SOLIDNO STE POSTREŽENI V TRGOVINAH
FRANC PAVLIN, LJUBLJANA, GRADIŠČE ŠT. 3
PODRUŽNICE: TRG TABOR ŠT. 4 BORŠNIKOV TRG ŠT. 4.

II. BRZOJAVKA

vsem prizadetim članom I. delavskega Konzumnega društva v Ljubljani.

Letošnja dividenda znaša okroglo 450.000 Din ali 1.800.000 kron in se je za čas od 1. I. do 30. VI. 1927 pričela izplačevati pretečeni ponedeljek. — Vsak član, ki ima dobiti 3% popust, naj se torej čimprej oglasi v svoji poslovalnici.

ODBOR.

Franz Herwig — L. A.: 16

Sveti Boštjan iz predmestja.

Moderna svetniška legenda.

»Ali ne misliš,« je Boštjan odvrnil tiho, »da zahteva več poguma, tvoje udarce pretrpeti, kot pa, da se človek brani ali pa da sproži puško?«

»Tudi jaz sem tu!« je zopeto kriknila neka ženska in ga udarila z nekim korobačem preko čela.

»Imaš pogum? Še vedno pogum?« je zaklical neki drugi in tudi udaril.

»Videti hočem, kako dolgo bo njegov pogum vzdržal,« se je smejal četrti in mu držal samokres pred obličje. »Prerok, nabasana je! Ali imaš še pogum?« Sprožil je in ob puku je Boštjan vztrepetal. Vsi so se zakrohotali: Tako je prav, le tako dalje, prerok bo že še prosil za usmiljenje.«

»Usmiljenja za te tu!« je zaklical Boštjan in sprostil roke nad svojimi privrženci.

»Ne, zase berači!« so se hrupno smejali v zboru.

»Na laterno!« je kriknila neka ženska. »Ali se ne imenuje Boštjan, kakor tisti, ki se je pustil nabosti s pšicami? Tegale bomo pa s krogliami pre-

luknjali!« Pograbili so ga in ga vlekli na dvorišče, kjer so ga privezali na steber svetilke. Brce so njegovo spremstvo prepodile v kot; spremstvo je dvigalo roke in prosilo ihte; udarci s pestmi so ga napravili nemega.

Boštjan je stal v sijaju luči; njegovi pogledi so obviseli na krpi neba, ki je bilo videti visoko, visoko. Obleka je bila raztrgana, nezemeljska suhota njegovih poduhovljenih udov je besneče onemela.

»Psi bojazljivi,« je zaklicala neka kupljenka, »se ne upate nanj?« Iztrgala je nekemu fantu pištolo iz omahujoče roke in dvakrat ustrelila. Ena krogla je raztrgala stegno. »Zakaj ne vpiješ?« je rezko zavpila ženska.

Kri je ljudi zbesnela. Hotela se jih je lotiti groza, potlačili so jo in se omamili z vpitjem. Hitro so eden za drugim pokali stoli. Kriki: »Imaš še korajž? In še? In še ne prosiš?«

»Gospod,« je molil Boštjan in njegov glas se je strmo vzpel kakor ptič v smrtnem strahu in padal počasi in sunkoma, »dodeli, da bo moja kri plodna, Gospod, Gospod!« Njegovi udje so onemogli, zgrudil se je. Smeh je jeknil in se skril v labirintu krčevitih krikov. Nek možki je dvakrat zamolklo dejal: »Morda... morda...«

Morilci so skrili glave; zdelo se je, kakor da jim je na tem, da skrijejo orožje. Dvorišče je otrp-

nilo v molku. Ob vlažnih stenah so se plazili prihlinjeno venkaj. Kupljenka, na tleh ležeč, se je zbudila iz svojega krča, se vsedla in potegnila z roko preko obraza. »Kdo mi pomaga?« je jokala kot majhen otrok.

Poslednji, ki so se umaknili, so v zadregi mrmrali: »Kaj nas to briga? Sama glej!«

Dva možka sta stala nevedoč kaj početi in vsa zamišljena; končno sta se drznila spogledati se, si prikimala in previdno odvezala truplo Boštjanovo od svetilke. Iz kotov so prihajali privrženci. Bitka po cestah je besnela in hrula močnejše, vseeno je plaval molitev visoko in zmagovalno: Sveti Boštjan, prosi za nas! Dvignili so ga in nesli slovesno kot zmagovalno darilo. »Sveti Boštjan, prosi za nas!« Boštjanova kri je zapuščala sled. Po tej sledi sta stopala dva moža.

Prodanka je sedela in strmela v blato, koder so krvave kaplje vzevale kot rože. »Vidim,« je mrmrala, »jaz vidim setev. Vidim jo kliti, vidim jo rasti. Vidim jo, kako se postoterjena dviga. Gozd šumi, cel gozd ljudi.« Nato je zaihtela: »Kdo mi bo pomagal?«

Iz katakombe pa je mogočno zadonelo: »Sveti Boštjan, prosi za nas!«

Konec.